

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

**What Does it
Mean
to Bless the
New Moon?**

Rabbi Josh Blass
כ"ט טבת תשע"ט Sunday, January 6, 2019

1) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מא עמוד ב - דף מב עמוד א

ואמר רבי אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: עד כמה מברכין על החדש - עד שתתמלא פגימתה. וכמה? אמר רב יעקב בר אידי אמר רב יהודה: עד שבעה, נהרדעי אמרי: עד ששה עשר. ותרוייהו כרבי יוחנן סבירא להו. הא - למיהוי כי יתרא, הא - למיהוי כי נפיא. אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא: וליברוך הטוב והמטיב! אמר ליה: אטו כי חסר מי מברכין דין האמת, דלברוך הטוב והמטיב? וליברכיהו לתרוייהו! - כיון דהיינו אורחיה - לא מברכין. ואמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: כל המברך על החדש בזמנו - כאילו מקבל פני שכינה, כתיב הכא: אהחדש הזה וכתוב התם בזה אלי ואנוהו. תנא דבי רבי ישמעאל: אילמלא (לא) זכו ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים כל חדש וחדש - דיים. אמר אביי: הלכך נימרינהו מעומד

2) מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק כ

הלכה א אמרו, בעשרים וחמשה בכסליו מדליקין נר חנוכה. ואסור להדליק בנר ישן, ואם אין לו אלא ישן, מלבנו באור יפה יפה ומותר. ואין מגביהין אותו ממקומו עד שיכבה

3) שמות רבה (וילנא) פרשת בא פרשה טו

כד ד"א החדש הזה לכם, הרוואה את הלבנה היאך צריך לברך בזמן שהיו ישראל מקדשין את החדש, יש מן רבנן אמרין ברוך מחדש חדשים, ויש מהם אומרים ברוך מקדש חדשים, ויש מהם אומרים מקדש ישראל שאם אין ישראל מקדשים אותו אין אותו קדוש כלום, ואל תתמה על זה שהקב"ה קדש את ישראל שנא' (ויקרא כ) והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ולפי שהם מקודשים לשמים לכך מה שהם מקדשים הוא מקודש, רצונך לידע צא ולמוד מכלי השרת משה קדש את המשכן ואת כל כליו מי היה מקדשם יכול היה משה לבא ולקדשן אלא מה היו עושין היה הכהן מקבל בו דבר של קדש והכלי מתקדשת כשם שקדש משה בדם המזבח או יין נסך או מנחה מערה בכלי חול וכלי חול מתקדש, ואם כלי חול כשהוא מתמלא מן הקדש מתקדשת, עאכ"ו ישראל שהם קדושים ומקדשים את החדש, אמר הקב"ה אני קדוש אני ולעצמי אני מקדש אלא הריני מקדש את ישראל והן מקדשין אותי, לכך כתיב והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' מקדשכם, וכן דוד אומר (תהלים כב) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל ומתי התחילו ישראל לקדש את החדש במצרים, הה"ד החדש הזה לכם

4) ספר מרגליות הים דף מב עמוד א

ה. הלכך נימרינהו מעומד. שמעתי לפרש ענין. הלכך זה לפי שישנן ברכות הנהגין וברכות המצות. ברכות הנהגין מברכים בכל פעם שנהגין אבל ברכות המצות רק בזמנם הקבוע, ברכות הנהגין מברכין בין מיושב בין מעומד וברכות המצות רק מעומד. הנהגה אור הלבנה מהנה בני אדם ואם נאמר שברכתה מסוג ברכות הנהגין היו צריך לברך כל לילה אבל אחר שאמרו שפעם אחת בחודש די נמצא שאין זו ברכת הנהגין רק כברכת המצות ובכך אמר אביי הלכך נימרינהו מעומד כיון ברכת המצות. וע' בס' מחזיק ברכה מהנהיג"א אר"ח סי' ח' ובס' מגן גבורים שם ססק"א.

5) רמב"ם הלכות ברכות פרק י

הלכה טז הרוואה קשת בענן מברך מ ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם זוכר הברית ונאמן נ בבריתו וקיים במאמרו, ס הרוואה לבנה בחדושה מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קוניהם פועלי אמת ופעולתם צדק וללבנה אמר שתתחדש עטרה תפארת לעמוסי בטן שהם עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על כבוד מלכותו ועל כל מה שברא ברוך אתה יי' מחדש החדשים. הלכה יז וצריך לברך ברכה זו מעומד, שכל המברך על החדש בזמנו כאילו הקביל פני השכינה, אם לא בירך עליה בליל הראשון מברך עליה עד ששה עשר יום בחדש עד שתמלא פגימתה.

6) שו"ת הרשב"א חלק ד סימן מח

מה שאמרת שמצאת לרב רבי משה דקוצי זלה"ה שאין מברכין ברכת הלבנה בלילי שבת דשמא יש תחומין למעלה מעשרה. והוי מקבל פני רבו למעלה מעשרה. ושאלת מה אני אומר בזה, תשובה לעיקר תחומין דעת רבותי נוחי נפש שאין תחומין למעלה מעשרה. דתחומין דרבנן הם ובעי' דלא איפשיטא היא וכל ספק בדרבנן להקל ואפי' לכתחילה. אלא שאני יש לי בו דעת אחרת שם בעירובין בר"פ מי שהוציא אוהו. והנה ספרי יש בידכם ספר עבודת הקדש גם עירובין וחי' עירובין לשם תמצאון /אולי צ"ל שם תמצאון/ הכל. ומ"מ לענין ברכת הלבנה לא ידעתי מה ענין זה של תחומין בברכת הלבנה. וכי אם לא היה באפשר להקביל פני רבו אלא ממרחק גדול שיהיה ביניהם לא יקבל פניו, ואם תאמר כן א"כ אף בחול לא יברך שאין המברך קופץ למעלה עד מקומה של לבנה. ועוד שגם המברך אינו מברך אל הלבנה אלא ליוצרה ברוך הוא. והוא יתברך אינו למעלה מעשרה ולא למעלה מן התחומין. שהוא למעלה מכל זה עליו רב. אלא שאנו כמקבלין פני השכינה. בדמיון הלבנה שברא ומחדשה בכל חדש ושאינה משנה את תפקידה. ועד יש בזה ענין פנימי למי שזכהו השם לעמוד עליו. ובדקנו בס' המצות של הרב ז"ל ולא מצאנו בו כן. ואפשר כי יש מי שקצר וכתב כן מעצמו

7) מהרש"א חידושי אגרות מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

כאילו מקבל פני שכינה כו'. עיין בזה בפירוש ריב"ם בסוף פרק תפלת השחר וי"ל לפי שישראל בגלותן אינן זוכין לראות פני שכינה ורחוקה מקבלתה אבל חידוש הלבנה הוא סימן לישראל שהם עתידין להתחדש כמותה לפאר ליוצרים בקיבוץ פני שכינה כמו שיוורה על זה נוסח ברכת הלבנה ולזה כשאנו מברכין על החדש בזמנו שהוא סימן שאנו עתידין להתחדש כמותה והרי אנו כאילו מקבלין פני השכינה וק"ל:

8) ערוך השולחן אורח חיים סימן תכו

סעיף א גרסינן בסנהדרין [מ"ב.]. כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה כתיב הכא [שמות יב, ב] החדש הזה וכתוב התם [שם טו, ב] זה אלי ואנוהו ותנא דבי ר' ישמעאל אלמלי לא זכו בני ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחדש דיים אמר אביי הלכך נימרינהו מעומד הרי מבואר דקידוש הלבנה הוא ענין גדול ונורא כקבלת פני השכינה ובודאי יש בזה סודות גדולות ונוראות כאשר האריכו חכמי הקבלה שענין מיעוט הירח וענין חטא אדם הראשון נוגעים זל"ז ולעתיד לבא כשיתוקן חטא אדם הראשון אז יתוקן גם מיעוט הירח ועל אותה העת נאמר והיה אור הלבנה כאור החמה: סעיף ב ובפשוטו הטעם מה שמברכין על הלבנה יותר מעל כל הכוכבים והיא קטנה כמעט מכל הכוכבים [זולת כוכב] מפני שהיא קרובה לארץ יותר מכל הכוכבים שאינה רחוקה מן הארץ רק בערך מ"ג אלף פרסה ובה נראית לנו בחוש גדולתו של הקב"ה בכל לילה ולילה מהילוכה המורגש והקיפה את הארץ בכל חדש ולכן נקראת ירח כדכתיב עשה ירח למועדים מפני שמקפת הארץ בכל ירח ימים ומורגש חסרונה ומילואה וישראל המונים ללבנה נמשלו ללבנה כשם שהלבנה אין לה אור מעצמותה רק תאיר מאור השמש כמו כן ישראל אין להם שום אור זולת אורו של הקב"ה הזורח לנו באמצעות התורה הקדושה כמו שנאמר שמש ומגן ד' אלקים וכשם שהלבנה תחשך ותאיר כמו כן ישראל כמו שאנו אומרים בברכתה וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידיים להתחדש כמותה וכשם שהלבנה אף בימי חסרונה שעל הארץ נראתה חשך מ"מ תאיר אל עבר פניה במרומים כידוע כמו כן ישראל ומכל אלו הטעמים קבלו ישראל מצוה זו בשמחה:

9) שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן מז

ומסתבר לע"ד דברכת קדוש הלבנה הוא תקנה מיוחדת שאינה על ההנאה ולא מצד דבר שלא מצוי ועניני חדושים שרואין דהא הרבה פעמים מברכין כשליכא אף עשרים יום משבירך בחדש שלפניה, והא דאיתא ברמ"א בעת שהלבנה זורחת ונהנין מאורה והוא ממס' סופרים הוא רק להדורא בעלמא, דהא להרמב"ם פ"י מברכות הט"ז אם אפשר לו לכוין בשעת המולד ממש דהוא בחדושה עדיף אף שאינה מאירה ובעה"ש מדייק גם מלשון רש"י דכתב בסנהדרין דף

מ"א ע"ב ד"ה עד כמה מברכין, אם לא בירך היום יברך למחר, שכוונתו היום הוא בשעת חדושה והוא דיוק ברור אלא הוא רק להדור בעלמא שירגיש יותר במה שנתחדשה, אלא שהוא משום דנחשב בזה כקבלת פני אביהן שבשמים, מטעם שמרגיש בזה בבריאת השי"ת את העולם בזה שאיזו ימים לא ראוה כאילו אינה בעולם וחוזרת לראות או מטעמים אחרים, ולכן אינה מכלל תקנת הברכות אלא תקנה חדשה שלכן כיון שהוא רק בשעת חדושה הוא מ"ע שהזמן גרמא שלכן פטורות הנשים. ונראה דטעם זה הוא כמפורש בגמ' דעל מה שאמר ר' אחא בסנהדרין מ"ב ע"א דנוסח הברכה הוא ברוך מחדש חדשים השיב ר' אשי האי נשי דידן נמי מברכי שלכאורה תמוה מ"ש מחדש חדשים דהיו מברכות הנשים מברכה ארוכה דמברכין כדר' יהודה, אבל הוא משום דברכת מחדש חדשים הוא שייך לברך מצד הראיה כשאר ברכות הראיה שא"כ הוא בכלל תקנת אנשי כנה"ג חיוב הברכות על כל דבר שאין לפטור הנשים אבל ברכה הארוכה שמברכין כדא"ר יהודה הוא ענין אחר שתיקנו על היכר שאיכא יותר מזה שהשי"ת ברא את עולמו שלכן הוא כקבלת פני השכינה ואינה מכלל תקנת כל ענין חיוב הברכות שלכן פטירי נשים מפטור דזמן גרמא, דמש"כ המג"א בתחלת הסימן דלישנא בעלמא נקט וכוונתו ע"ה כדפי' במחצה"ש לא נכון כלל דע"ה אין עושין מעצמן כלום אלא מתפללין ומברכין כמו ששומעין מן החכמים ואם לא שמעו נוסח ברכה ע"ז לא יברכו כלל.

10 רמב"ם הלכות שבת פרק כט

הלכה א מצות עשה מן התורה לקדש א את יום השבת בדברים שנאמר + שמות כ' + זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבת וקידוש, וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה.

11 רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן רעא סעיף א

[מג"א בא"ד] ורבנן תקנו על היין. מדברי המג"א שהבאתי בגליון סי' רס"ג במג"א סק"ד מוכח לכאורה דס"ל דקידוש על היין או על הפת דאורייתא: [מג"א בא"ד] וכ"מ בתוס' שכתבו דלר"ת. לענ"ד מוכח כן ממה דלא מקדשין ביוה"כ שחל בשבת לצאת ידי קידוש דשבת דאורייתא. ע"כ משום דיוצאים בתפלה. ואולם ק' לי מדברי הרא"ש שהוכיח דאין קידוש אלא במקום סעודה דאורייתא ממה דפרכי' למ"ל לקדושי כבי כנישתא. והא מקדשים לצאת ידי דאורייתא והא לענין דאורייתא כבר יצאו בתפלה. ודוחק לומר דלמא מקדשין בשביל אותם שא"י להתפלל. וגם לכאורה לאו דוקא תפלה אלא דכל שמזכיר שבת ואומר שבת ג"כ יוצא. דמ"מ הזכיר שבת. ודו"ק: